

Briselē, 14.12.2015.
COM(2015) 628 final

KOMISIJAS ZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM UN PADOMEI

**par to, kā īsteno Padomes Regulu (EK) Nr. 577/98 par darbaspēka izlases veida
apsekojuma organizēšanu Kopienā**

KOMISIJAS ZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM UN PADOMEI

par to, kā īsteno Padomes Regulu (EK) Nr. 577/98 par darbaspēka izlases veida apsekojuma organizēšanu Kopienā

1. IEVADS

Padomes Regulā (EK) Nr. 577/98 par darbaspēka izlases veida apsekojuma organizēšanu Kopienā¹ ir noteikti obligātie standarti darbaspēka apsekojumu saskaņotai sagatavošanai Eiropas Savienībā un tās dalībvalstīs. Regulā izdarīti grozījumi 2002., 2003., 2007. un 2014. gadā².

Regulas (EK) Nr. 577/98 7. pantā ir noteikts:

“Par šīs regulas īstenošanu Komisija reizi trijos gados, sākot no 2000. gada, iesniedz ziņojumu Parlamentam un Padomei. Šajā ziņojumā jo īpaši novērtē to statistikas metožu kvalitāti, ko dalībvalstis paredzējušas, lai uzlabotu rezultātus vai atvieglotu apsekošanas procedūru.”

Šis ir Komisijas sestais ziņojums Parlamentam un Padomei.

Otrajā sadaļā ir sniegts pārskats par Eiropas Savienības darbaspēka apsekojumu un tā nozīmi saistībā ar atbalstu Eiropas Savienības politikai.

Trešajā sadaļā ir apskatīta Regulas (EK) Nr. 577/98 īstenošana dalībvalstīs, kandidātvalstīs un EBTA valstīs.

Ceturtajā sadaļā uzmanība pievērsta Eiropas Statistikas sistēmā³ (ESS) sāktajām pašreizējām iniciatīvām, kas vērstas uz darbaspēka apsekojuma kvalitātes uzlabošanu un tā radītā sloga mazināšanu.

2. PĀRSKATS PAR DARBASPĒKA APSEKOJUMU

2.1. Vispārīgs apraksts

Eiropas Savienības darbaspēka apsekojums (“ES DSA”) ir privāto mājsaimniecību iedzīvotāju plašs izlases veida apsekojums. Apsekojumā tiek iegūta ceturkšņa un gada darba tirgus statistika par nodarbinātību, bezdarbu un cilvēkiem ārpus darbaspēka. Tajā arī savākta informācija par vairākiem gadiem no *ad hoc* moduļiem, un tas nodrošina ielaides datus bezdarba un bezdarba līmeņa mēneša aprēķiniem, kuru pamatā ir aprēķina modeļi.

Dalībvalstu **valsts statistikas institūti** ir atbildīgi par valsts anketu izstrādi, izlases izveidi, interviju veikšanu un rezultātu nosūtīšanu Komisijai (*Eurostat*) atbilstoši Komisijas Regulā (EK) Nr. 377/2008⁴ noteiktajai vienotajai kodēšanas shēmai.

¹ OV L 77, 14.3.1998., 3. lpp.

² Komisijas Regula (EK) Nr. 2104/2002 (OV L 324, 29.11.2002., 14. lpp.), Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (EK) Nr. 1991/2002 (OV L 308, 9.11.2002., 1. lpp.), (EK) Nr. 2257/2003 (OV L 336, 23.12.2003., 6. lpp.), (EK) Nr. 1372/2007 (OV L 315, 3.12.2007., 42. lpp.) un (ES) Nr. 545/2014 (OV L 163, 29.5.2014., 10. lpp.).

³ Atbilstīgi 4. pantam Regulā (EK) Nr. 223/2009 par Eiropas statistiku (OV L 87, 31.3.2009., 164. lpp.) ESS ir partnerība starp Eiropas statistikas iestādi, kas ir Eiropas Komisija (*Eurostat*), un valsts statistikas institūtiem un citām valsts iestādēm, kas katrā dalībvalstī atbildīgas par Eiropas statistikas izstrādi, sagatavošanu un izplatīšanu.

⁴ OV L 114, 26.4.2008., 57. lpp.

Eurostat ir atbildīgs par Regulas (EK) Nr. 577/98 īstenošanas uzraudzību, palīdzības sniegšanu valsts statistikas institūtiem, saskaņotu jēdzienu un metožu lietošanas sekmēšanu un salīdzināmas valstu un Eiropas darba tirgus statistikas izplatīšanu.

ES DSA izlases lielums katru ceturksni ir 1,3 miljoni (ES 28 1,2 miljoni) cilvēku no 33 iesaistītajām valstīm, vecumā no 15 līdz 74 gadiem⁵. Tādējādi ES DSA ir plašākais mājāsaimniecību apsekojums Eiropā.

2.2. Nozīme

ES DSA ir svarīgākais darba tirgus oficiālās statistikas avots Eiropas Savienībā. Kopumā tajā savākti vairāk nekā 100 mainīgie lielumi par nodarbinātības statusu, nodarbinātības rādītājiem, darbalaiku, indivīdu iegūto izglītību un apmācību, un to papildina ikgadējie tematiskie *ad hoc* moduļi⁶. Tā kā apsekojums izveidots, pamatojoties uz starptautiskiem standartiem un definīcijām, tas ir nozīmīgs arī ārpus Eiropas Savienības, jo tas sniedz iespēju veikt Eiropas un citu teritoriju vai valstu darba tirgus stāvokļa salīdzinājumu.

Dažās svarīgākajās ES politikas iniciatīvās par pamatu izmantoti ES DSA dati. Piemēram, ES DSA ir viens no galvenajiem datu avotiem, ko izmanto dalībvalstu progresa uzraudzībai saskaņā ar nodarbinātības pamatnostādņēm, kā paredzēts Līguma par Eiropas Savienības darbību⁷ (LESD) 148. pantā un ES stratēģijā “Eiropa 2020”. Trīs ES DSA rādītājus (nodarbinātības līmenis 20-64 gadu veco iedzīvotāju grupā, skolu nebeigušu jauniešu īpatsvars, pabeigta augstākā izglītība cilvēkiem vecumā no 30 līdz 34 gadiem) izmanto, lai pārraudzītu divus no pieciem stratēģijas “Eiropa 2020” pamatmērķiem⁸. Daudzi citi DSA rādītāji tiek izmantoti stratēģijas “Eiropa 2020” kopīgajā izvērtējuma sistēmā.

Reģionālos DSA rādītājus izmanto, lai palīdzētu noteikt finanšu piešķirumus ES kohēzijas politikai un izstrādāt, pārraudzīt un novērtēt kohēzijas politikas programmu ietekmi.

Bezdarba līmenis, ko aprēķina reizi mēnesī, pamatojoties uz DSA datiem, ir svarīgs īstermiņa ekonomikas rādītājs. Tas ir viens no galvenajiem Eiropas ekonomikas rādītājiem⁹, ko izmanto arī bezdarba līmeņa gada vidējo mainīgo lielumu aprēķināšanai ekonomikas un finanšu rādītāju apkopojumam, lai noteiktu nelīdzsvarotību makroekonomikas un konkurētspējas jomā¹⁰. ES DSA nodrošina ielaides datus nacionālo kontu sistēmai attiecībā uz

⁵ Apsekojumā ir iesaistījušās 28 ES dalībvalstis, bijusī Dienvidslāvijas Maķedonijas Republika, Islande, Norvēģija, Šveice un Turcija.

⁶ *Ad hoc* moduļi 2011., 2012., 2013. un 2014. gadā bija šādi:

2011. g. “Invalīdu nodarbinātība”

2012. g. “Pāreja no darba uz pensiju”

2013. g. “Nelaimes gadījumi darbā un citas ar darbu saistītas veselības problēmas”

2014. g. “Emigrantu un viņu tiešo pēcnācēju stāvoklis darba tirgū”.

⁷ Skatīt Padomes 2014. gada 6. maija Lēmumu Nr. 2014/322/ES par dalībvalstu nodarbinātības politikas pamatnostādņēm 2014. gadam (OV L 165, 4.6.2014., 49. lpp.).

⁸ Stratēģijas „Eiropa 2020” pamatmērķi:

http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Europe_2020_headline_indicators.

⁹ <http://ec.europa.eu/eurostat/en/web/products-statistical-books/-/KS-81-08-398> (“Principal European Economic Indicators – A statistical guide” („Eiropas ekonomikas galvenie rādītāji — statistikas ceļvedis”), Eurostat, 2009. gads).

¹⁰ MNPN apkopojumu izmanto, lai identificētu jaunu vai esošu makroekonomisko nelīdzsvarotību valstī. Tas ir daļa no ikgadēja pasākuma, kur pirmais solis ir aizpildīt Brīdinājuma mehānisma ziņojumus (BMZ). Skatīt Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) Nr. 1176/2011 (OV L 306, 23.11.2011., 25. lpp.).

nodarbinātajām personām un darbalaiku un citām ar darba tirgu nesaistītām jomām, piemēram, izglītību.

Visbeidzot, ES DSA ir viens no vissvarīgākajiem statistikas mikrodatu avotiem, ko izmanto pētnieki Eiropā. Plašās izlases dod iespēju pētīt īpašas darba tirgus grupas. Citu datu starpā plaši aptverti arī demogrāfijas, reģionu un izglītības mainīgie lielumi.

3. DARBASPĒKA APSEKOJUMA ĪSTENOŠANA

3.1. Precizitāte

Izlases apsekojumu aprēķinos var tikt ieviestas divu veidu kļūdas: atlases kļūdas un ar atlasi nesaistītas kļūdas. Kopā tās nosaka *aprēķinu precizitāti*. Atlases kļūdas rodas tāpēc, ka tiek apsekota tikai kāda visu iedzīvotāju kopuma apakškopa. Ar atlasi nesaistītas kļūdas ir visas pārējās kļūdas, kas nav radušās atlasē (piemēram, aptvērums kļūdas, mērījumu kļūdas, apstrādes kļūdas, kļūdas atbilžu nesniegšanas dēļ).

Attiecībā uz atlases kļūdām izlases lielums ir galvenais atlases kļūdu noteicošais faktors. Lielāka apjoma izlašu veidošana uzlabo rezultātu precizitāti. Tabulā turpmāk tekstā norādīts aptaujāto 15 līdz 74 gadus veco personu skaits ceturksnī katrā iesaistītajā valstī absolūtos skaitļos un salīdzinājumā ar visu iedzīvotāju kopumu minētajā vecuma grupā. Atlases daļa¹¹ ir robežās no 0,2 % (Beļģijā, Vācijā, Francijā, Horvātijā, Itālijā, Polijā, Apvienotajā Karalistē un Turcijā) līdz 1,5 % (Maltā). Vidēji 2014. gadā katru ceturksni tika apsekoti 1,3 miljoni personu, kas ir 0,3 % no kopējā 33 apsekojumā iesaistīto valstu iedzīvotāju 15 līdz 74 gadu vecumā skaita.

Eiropas darbaspēka apsekojums

Sasniegtais izlases lielums un procentuālā daļa no kopējo iedzīvotāju 15 līdz 74 gadu vecumā skaita (2014. gada ceturksņu vidējie rādītāji)

Valsts	Izlases lielums ceturksnī (tūkstošos)	Atlases daļa 15-74 g.v. (%)	Valsts	Izlases lielums ceturksnī (tūkstošos)	Atlases daļa 15-74 g.v. (%)
ES 28	1195	0,3	MT	5	1,5
BE	20	0,2	NL	81	0,6
BG	25	0,4	AT	34	0,5
CZ	42	0,5	PL	70	0,2
DK	25	0,6	PT	32	0,4
DE	127	0,2	RO	45	0,3
EE	5	0,5	SI	12	0,8
IE	38	1,1	SK	19	0,5
EL	44	0,5	FI	31	0,8
ES	127	0,4	SE	57	0,8
FR	84	0,2	UK	74	0,2
HR	7	0,2	IS	3	1,3
IT	110	0,2	NO	19	0,5
CY	8	1,2	CH	30	0,5
LV	8	0,5	MK	8	0,5
LT	12	0,6	TR	93	0,2
LU	3	0,6			

¹¹ Atlases daļa ir izlases lieluma (atlases vienību skaits izlasē) un iedzīvotāju skaita (atlases vienību kopējais skaits iedzīvotāju mērķgrupā) attiecība.

HU	49	0,6	KOPĀ	1348	0,3
----	----	-----	------	------	-----

Tādos oficiālos apsekojumos kā ES DSA ir izmantota atlase, ņemot vērā varbūtību. Tādējādi ir iespējams noteikt atlases kļūdu daudzumu, ko var izteikt ar ticamības intervālu. Tabulā turpmāk tekstā parādīti aprēķini un 95 % ticamības intervāls, kas sasniegts attiecībā uz četriem ES 28 valstu līmenī apkopotajiem galvenajiem rādītājiem.

Galvenie DSA rādītāji ES 28 valstīs 2014. gadā ar 95 % ticamības rādītāju

Nodarbināto skaits (miljonos)	Bezdarbnieku skaits (miljonos)	Bezdarba līmenis (%)	Vidējais faktiski nostrādāto stundu skaits (h)
218,3 ± 0,5	24,8 ± 0,3	10,2 ± 0,3	36,8 ± 0,1

Šie intervāli atbilst Padomes Regulā (EK) Nr. 577/98 noteiktajām precizitātes prasībām.

Attiecībā uz kļūdām, kas nav saistītas ar atlasī, *Eurostat* un iesaistītās valstis pastāvīgi uzrauga būtiskākos ar atlasī nesaistīto kļūdu avotus kā, piemēram, atbildes nesniegšana. Iesaistītās valstis reizi gadā informē *Eurostat* par galvenajiem kļūdu cēloņiem un valsts līmenī piemērotajām kļūdu samazināšanas metodēm. Kopsavilkumu publicē ES DSA gada kvalitātes ziņojumā¹².

2014. gadā dalība ES DSA bija obligāta trīspadsmit valstīs (Beļģijā, Vācijā, Grieķijā, Spānijā, Francijā, Itālijā, Kiprā, Maltā, Austrijā, Portugālē, Slovākijā, Norvēģijā un Turcijā) un brīvprātīga vēl citās divdesmit valstīs. Valstīs, kurās dalība apsekojumā ir brīvprātīga, atbilžu nesniegšanas koeficients parasti ir lielāks nekā valstīs, kurās veic obligātu apsekojumu¹³.

ES DSA dalība un atbilžu nesniegšanas koeficients pa valstīm 2014. gadā

Valsts	Dalība	Atbilžu nesniegšanas koeficients (%)	Valsts	Dalība	Atbilžu nesniegšanas koeficients (%)
BE	Obligāta	27,8	MT	Obligāta	23,7
BG	Brīvprātīga	23,7	NL	Brīvprātīga	42,7
CZ	Brīvprātīga	20,6	AT	Obligāta	5,7
DK	Brīvprātīga	46,2	PL	Brīvprātīga	31,5
DE	Obligāta	2,3	PT	Obligāta	14,8
EE	Brīvprātīga	31,3	RO	Brīvprātīga	9,5
IE	Brīvprātīga	23,9	SI	Brīvprātīga	21,3
EL	Obligāta	24,6	SK	Obligāta	11,0
ES	Obligāta	15,2	FI	Brīvprātīga	28,0
FR	Obligāta	20,9	SE	Brīvprātīga	35,7
HR	Brīvprātīga	31,3	UK	Brīvprātīga	39,8
IT	Obligāta	11,8	IS	Brīvprātīga	21,0
CY	Obligāta	4,2	NO	Obligāta	19,9
LV	Brīvprātīga	35,7	CH	Brīvprātīga	18,8
LT	Brīvprātīga	19,6	MK	Brīvprātīga	24,6
LU	Brīvprātīga	84,6	TR	Obligāta	9,3
HU	Brīvprātīga	17,2			

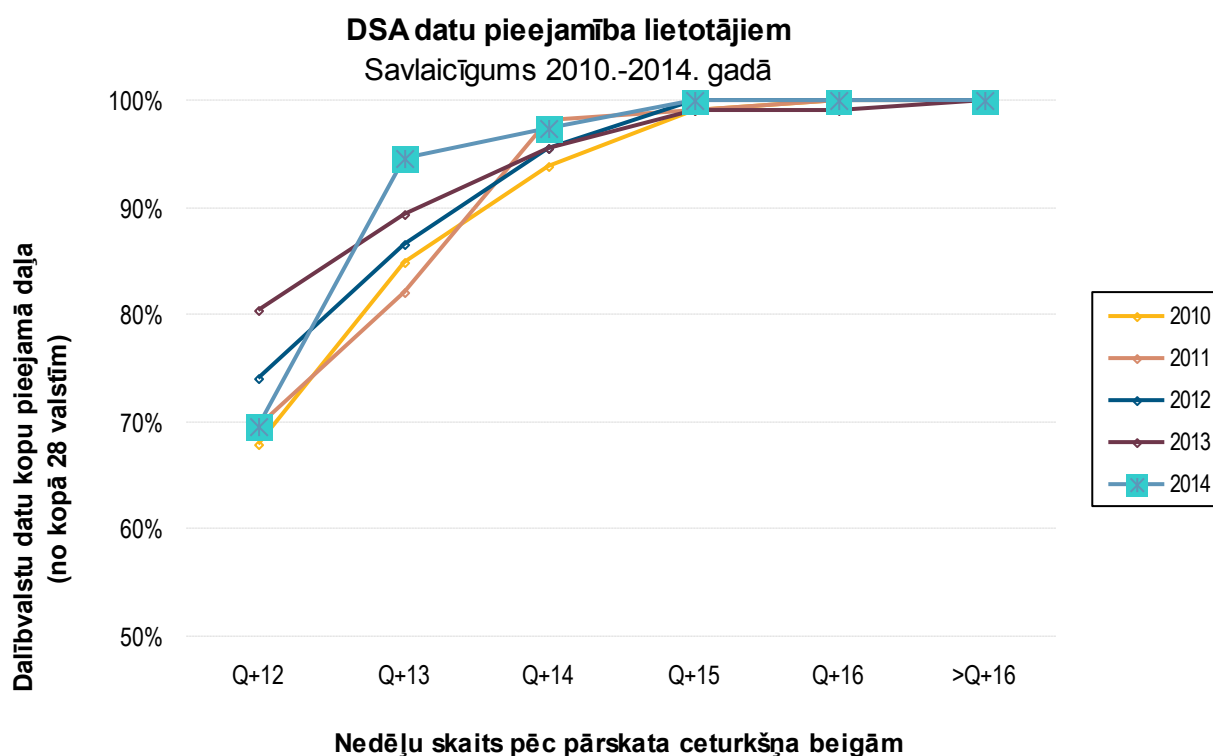
¹² <http://ec.europa.eu/eurostat/web/lfs/publications/quality-reporting>.

¹³ Atbilžu nesniegšanas koeficienti nav pilnīgi salīdzināmi. Vairākums valstu aprēķināja atbilžu nesniegšanu, pamatojoties uz vienu mājsaimniecības vienību, izņemot Dāniju, Somiju, Zviedriju, Islandi, Norvēģiju un Šveici, kas atbilžu nesniegšanu aprēķināja uz personu skaita pamata.

3.2. Savlaicīgums un punktualitāte

Statistikas savlaicīgums ir laikposms starp pārskata periodu un laiku, kad dati kļūst pieejami lietotājiem. ES DSA šis laikposms ir atkarīgs no laika, kas vajadzīgs dalībvalstīm, lai veiktu un apstrādātu apsekojumu un nosūtītu rezultātus *Eurostat*, un *Eurostat*, lai apstrādātu, apstiprinātu un publicētu rezultātus.

Padomes Regulā (EK) Nr. 577/98 noteikts, ka ES dalībvalstīm jānosūta dati *Eurostat* 12 nedēļu laikā pēc pārskata ceturkšņa beigām. *Eurostat* apstiprina valstu datu kopas uzreiz pēc to saņemšanas. Diagrammā turpmāk tekstā parādīts laikposms starp pārskata ceturkšņa beigām un brīdi, kad dati kļuva pieejami *Eurostat* lietotājiem, 2011.-2014. gadā salīdzinājumā ar pagājušo gadu, par ko dati bija pieejami pagājušajā (2010. gada) ziņojumā.

ES DSA datu izplatīšanas savlaicīgums aplūkotajā periodā ir uzlabojies. *Eurostat* 2010. gadā 13 nedēļas pēc pārskata ceturkšņa beigām publicēja 85 % ES dalībvalstu datu kopu. Līdz 2014. gadam šis skaitlis bija palielinājies līdz 95 %.

Statistikas punktualitāte ir laikposms starp izziņoto un faktisko publicēšanas datumu. Tagad jau vairākus gadus *Eurostat* publicē plānotos ikceturkšņa un ikgadējo galveno ES DSA rādītāju publicēšanas datumus. 2011.-2014. gada periodā ir ievēroti visi izziņotie publicēšanas termiņi.

Eurostat paredz arī turpmāk uzlabot ES DSA rezultātu izplatīšanas savlaicīgumu, nākotnē samazinot termiņu datu iesniegšanai *Eurostat*. ES DSA datu savlaicīgums ir arī svarīgs nosacījums mēneša bezdarba līmeņa aprēķināšanā. Tiklīdz *Eurostat* ir apstrādājis valstu

datus, tos izmanto nākamā mēneša bezdarba līmeņa aprēķināšanai. Mēneša bezdarba līmeņa rādītāju publicē aptuveni 30 dienas pēc attiecīgā mēneša beigām.

3.3. Pieejamība un skaidrība

Eurostat izplata ES DSA statistiku vairākos veidos. Galvenais rīks ir *Eurostat* tiešsaistes datubāze, kurā ir pieejamas vairāk nekā 400 tabulas ar detalizētiem ES DSA datiem (ceturkšņa, gada, mājsaimniecību un *ad hoc* moduļu rezultāti). Arī stratēģijas “Eiropa 2020” galvenie rādītāji tiek publicēti īpašā tīmekļa vietnes sadaļā¹⁴. Šīs tabulas aptver tikai svarīgākos ES DSA rezultātus. *Eurostat* pēc lietotāju pieprasījuma nodrošina arī citas ES DSA mainīgo lielumu kombinācijas īpaši pielāgotu tabulu veidā.

Arī ES DSA mikrodati ir ļoti būtiski pētniecības mērķiem. DSA mikrodatus pieprasa aizvien vairāk pētnieku no Eiropas valstu un citu valstu universitātēm, zinātniskās pētniecības institūtiem un valsts statistikas institūtiem. Kopš 2011. gada *Eurostat* mikrodati pieejami bez maksas. Piekļuve datiem tiek nodrošināta saskaņā ar Komisijas Regulā (EK) Nr. 557/2013¹⁵ paredzētajiem noteikumiem, lai nodrošinātu apsekojuma respondentu personas datu aizsardzību. Datu datnes, ko veido ieraksti par konkrētām personām, tiek “anonimizētas”, lai novērstu personas datu nelikumīgu izpaušanu.

Detalizēti dokumenti (metadati) lietotājiem tiek nodrošināti pa dažādiem izplatīšanas kanāliem. Vispārīga informācija tiek izplatīta plašai sabiedrībai *Eurostat* tīmekļa vietnē ES DSA sadaļā un vēl sīkāk Paskaidrotajā statistikā¹⁶. Īpaša informācija par statistikas saturu un kvalitāti tiek izplatīta ikgadējā metodiskajā publikācijā, kurā ir aprakstītas valsts apsekojumu īpatnības, un gada kvalitātes ziņojumā, kurā ir apkopoti ES DSA sasniegtie rezultāti¹⁷. Turklāt specifiski metadati ir pievienoti ES DSA statistikai, kas izplatīta *Eurostat* tiešsaistes datubāzē. Kopš 2014. gada informācija no valstu kvalitātes ziņojumiem par katru iesaistīto valsti ir publicēta tiešsaistē.

Valstis pastāvīgi uzlabo vai nu savu DSA metodiku, vai procesus. Ja šādu uzlabojumu rezultātā rodas pārrāvumi ES DSA datu sērijās, attiecīgais valsts statistikas institūts par to informē *Eurostat*. Nozīmīgus pārrāvumus datu sērijās dokumentē un marķē *Eurostat* publikācijās¹⁸. *Eurostat* publicē t. s. “DSA galvenos rādītājus” – īpašu datu kopu, kurā attiecībā uz datu sēriju pārrāvumiem ir pielāgotas iepriekšējās datu sērijas un aizpildīti gadījuma rakstura datu iztrūkumi.

3.4. Salīdzināmība

ES DSA pamatā ir jēdzienu, definīciju, klasifikāciju sistēmu un metodiku augsta saskaņotība. Regulā (EK) Nr. 377/2008 ir noteikta vienota kodēšanas shēma, tādējādi nodrošinot, ka visās iesaistītajās valstīs tiek izmantotas vienādas mainīgo lielumu definīcijas. Tiek izmantotas vienotas klasifikāciju sistēmas (piemēram, *NACE* — saimnieciskās darbības klasifikācijai, *ISCO* — profesiju klasifikācijai), un, ja šīs klasifikācijas sistēmas tiek pārskatītas, *Eurostat*

¹⁴ <http://ec.europa.eu/eurostat/web/europe-2020-indicators/europe-2020-strategy/headline-indicators-scoreboard>.

¹⁵ OV L 164, 18.6.2013., 16. lpp.

¹⁶ <http://ec.europa.eu/eurostat/web/lfs/overview>.

¹⁷ http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/EU_labour_force_survey.

¹⁸ <http://ec.europa.eu/eurostat/web/lfs/publications/quality-reporting>.

Dokumentācija par pārrāvumiem ES DSA datu sērijās ir pieejama šādā tīmekļa vietnē: http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/EU_labour_force_survey (1. nodaļa).

nodrošina, ka izmaiņu ieviešana notiek saskaņoti visās iesaistītajās valstīs. Turklāt kopējos paskaidrojumos ir sniegtas detalizētas vadlīnijas par izmaiņu mērķi, kodēšanu un īstenošanu, kas jāveic valsts statistikas institūtiem. Ar metodikām saistītie jautājumi tiek apspriesti īpašā darba grupā – Darba tirgus statistikas darba grupā, kura veicina visu iesaistīto valstu dalīšanos pieredzē un vienotu praksi.

Lai nodrošinātu bezdarba līmeņa mērījumu saskaņotību visās iesaistītajās valstīs, Komisijas Regulā (EK) Nr. 1897/2000¹⁹ ir noteikta bezdarba darba definīcija un principi, kas jāievēro to aptaujas jautājumu formulēšanā, kuri ir saistīti ar nodarbinātības statusu. Bezdarba definīcija atbilst Starptautiskās Darba organizācijas (SDO) standartiem, kas tika pieņemti 13. un 14. Starptautiskajā darba statistiķu konference²⁰. Tādējādi ir nodrošināts, ka ES DSA statistika ir salīdzināma ar citu valstu, īpaši citu ESAO valstu, statistiku.

3.5. Saskaņotība

Saskaņotība starp iedzīvotāju aprēķiniem, kuru pamatā izmantoti ES DSA dati, un demogrāfijas statistiku ir svarīgs vispārējās kvalitātes aspekts. Tā kā ES DSA ir izlases veida apsekojums, tā rezultātus aprēķina, pamatojoties uz atbildēm, ko sniegusi kāda iedzīvotāju apakškopa. Pēc tam atbildes tiek salīdzinātas ar visu iedzīvotāju atbildēm. Dati, kas attiecas uz visiem iedzīvotājiem, ir balstīti uz labākajiem attiecīgajā brīdī pieejamajiem aprēķiniem (kuri sīkāk sadalīti pa dzimuma un vecuma grupām, lai procedūra būtu precīzāka). Būtībā salīdzināšanas procedūra nodrošina ES DSA un demogrāfijas statistikas saskaņotību. Tomēr izņēmuma gadījumos var rasties atšķirības. Piemēram, reizi 10 gados ir pieejami jauni tautas skaitīšanas rezultāti. Ja jaunās tautas skaitīšanas dati atšķiras no iepriekšējiem iedzīvotāju skaita aprēķiniem, tad iepriekšējās datu sērijas, iespējams, jāpārskata. Tādā gadījumā demogrāfijas statistikas un ES DSA pārskatīšanas politika var atšķirties attiecībā uz ilgumu un laika noteikšanu, ko ietekmēs tas, vai 10 gadu laikposmā starp tautas skaitīšanas pasākumiem būs pieejama detalizēta informācija par iedzīvotājiem. Daudzās Eiropas valstīs pēdējā tautas skaitīšana notika 2011. gadā, un aptuveni 20 valstīs tai bija domino efekts uz DSA. Skartās valstis piekrita pārskatīt savus datus atpakaļejoši vismaz līdz 2010. gadam, tādējādi nodrošinot, ka nav pārrāvuma datu sērijās par stratēģijas “Eiropa 2020” galvenajiem rādītājiem uz ES DSA datu pamata. Visa nepieciešamā ES DSA agrāko datu pārskatīšana ir jāpabeidz līdz 2015. gada beigām.

Attiecībā uz bezdarba līmeņa aprēķinu saskaņotību daudzas valstis arī publicē statistiku par to personu skaitu, kuras reģistrējušās valsts nodarbinātības dienestā un meklē darbu. DSA dati par bezdarbu un reģistrēto darba meklētāju skaits atšķiras, jo savāktie dati pēc būtības ir atšķirīgi. ES DSA par pamatu tiek izmantota saskaņota metodika mājāsaimniecību apsekošanai par to nodarbinātības darbībām un pieejamību darbam, taču valstu nodarbinātības dienestu administratīvie reģistri aptver vispusīgu tādu cilvēku sarakstu, kuri reģistrējušies dienestā un kuriem ir tiesības saņemt bezdarbnieku pabalstu. Tā kā reģistrēšanās kritēriji ir atkarīgi no valsts sociālās politikas, statistika par reģistrētiem darba meklētājiem nav salīdzināma ne starp valstīm, ne laika gaitā.

Statistikas saskaņotība ir svarīga arī nodarbinātības aprēķināšanā, par kuru var iegūt datus gan no DSA, gan no nacionālajiem kontiem. Aprēķini ne vienmēr ir vienādi. To ir noteikušas

¹⁹ OV L 228, 8.9.2000., 18. lpp.

²⁰ SDO jaunpieņemto nodarbinātības un bezdarba definīciju īstenošana, ko veic 19. Starptautiskā darba statistiķu konference, ir aprakstīta 4. nodaļā.

gan atšķirības metodikās (iedzīvotāju koncepcijas un aptvērums nav vienādi), gan atšķirīgi apkopošanas procesi. Nacionālos kontus veido, salīdzinot un apvienojot visus valstī pieejamos būtiskos datu avotus, no katra avota paņemot labākos datus, lai iegūtu visaptverošu rezultātu. Tie arī meklē saistību starp nodarbinātību un ražošanu (iekšzemes kopprodukts, IKP). Šajā procesā DSA, tāpat kā uzņēmumu apsekojumi, nodarbinātības vai sociālās drošības reģistri, ir viens no datu avotiem. Darba tirgus statistikas darba grupa ir pievērusies jautājumam par konsekvenci starp DSA un nacionālajiem kontiem. Eurostat pārrauga atšķirības starp abiem aprēķiniem, un vairāki valsts statistikas institūti ir analizējuši atšķirību cēloņus un apmēru. Dažos gadījumos tie ir publicējuši abu datu kopu saskaņošanas tabulas.

Salīdzinot DSA ar nacionālajiem kontiem, var apgalvot, ka DSA ir vairāk piemērots tāda lieluma mērīšanai kā iesaistīšanās darba tirgū (t. i., nodarbinātība un bezdarba līmenis, ekonomiskā aktivitāte u. c.) vai īpašu iedzīvotāju sociālekonomisko grupu stāvokļa analizēšanai (piemēram, pēc vecuma, dzimuma vai izglītības līmeņa).

4. DARBASPĒKA APSEKOJUMA UZLABOŠANAS INICIATĪVAS

4.1. DSA modernizētā sociālās statistikas sistēmā

Pamatojoties uz Komisijas 2009. gada “Paziņojumu par ES statistikas sagatavošanas metodi. Nākamās desmitgades redzējums”²¹, ir sākti uz Eiropas sociālās statistikas modernizēšanu vērsta iniciatīva. Tad tika izstrādāta konkrēta stratēģija, kas noteikta 2011. gada Vīsbādenes memorandā [*Wiesbaden Memorandum*]²². Tika nolemts, ka sociālās statistikas ieguvē ir svarīgi ne tikai uzturēt augstus kvalitātes standartus, bet arī palielināt efektivitāti, un, lai to sasniegtu, ir kopīgi jāstrādā pie Eiropas sociālās statistikas kopējas struktūras izveides.

Sociālās statistikas modernizēšana ietekmēs arī darbaspēka apsekojumu. Eiropas Statistikas sistēma pašlaik veic visu ES DSA mainīgo lielumu visaptverošu pārskatīšanu, lai apsekojumā iegūto informāciju pielāgotu pašreizējo un nākotnes lietotāju vajadzībām. Piemēram, ES DSA darbaspēka apsekojumā ir jāīsteno pārskatītie SDO standarti nodarbinātības, bezdarba un citu darba formu mērīšanai, ko pieņēma 19. Starptautiskā darba statistiķu konference Ženēvā, Šveicē (2013. gada 2.-11. oktobrī²³).

Eiropas sociālās statistikas sistēmas modernizēšanas procesā Eurostat un dalībvalstis strādā arī pie tā, lai panāktu datu lielāku saskaņotību apsekojumos. Tam būtu jāļauj vairāk izmantot savāktu informāciju, piemēram, krustojot no dažādiem datu avotiem iegūtu informāciju. Šā mērķa sasniegšanai tiek standartizēti no vairāk nekā viena Eiropas sociālā apsekojuma savāktu mainīgo lielumu apakškopas definīcijas, jēdzieni un kodi.

Turklāt ES DSA pārskatīšana ietver stingrākas savlaicīguma prasības datu nosūtīšanai Eurostat, precizitātes prasību pārskatīšanu un turpmāku metodisko darbu.

Papildus iepriekš aprakstītajām praktiskajām izmaiņām sociālās statistikas modernizēšanas rezultātā ir jānotiek izmaiņām tiesiskajā regulējumā. Pašlaik tiek gatavots jauns tiesiskais regulējums par sociālo statistiku attiecībā uz ES DSA.

²¹ COM(2009) 404.

²² https://www.destatis.de/EN/AboutUs/Events/DGINS/Document_Memorandum.pdf?__blob=publicationFile.

²³ http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---dgreports/---stat/documents/normativeinstrument/wcms_230304.pdf.

4.2. ES DSA paplašināšana uz papildu kandidātvalstīm

Pašlaik ES DSA piedalās 33 valstis, kas nozīmē, ka tās nosūta datus *Eurostat* saskaņā ar Padomes Regulu (EK) Nr. 577/98 (ES 28, divas kandidātvalstis un trīs EBTA valstis). Ietvertās kandidātvalstis ir Turcija un bijusī Dienvidslāvijas Maķedonijas Republika. *Eurostat* cieši sadarbojas ar citu kandidātvalstu statistikas birojiem, lai palīdzētu tiem panākt atbilstību Padomes Regulai (EK) Nr. 577/98 apsekojuma satura un kvalitātes ziņā. Melnkalne un Serbijas Republika jau ir sākušas sūtīt DSA datus uz *Eurostat*. Kad šo valstu nacionālie apsekojumi atbildīs Eiropas regulu prasībām, tad *Eurostat* izplatīs arī viņu datus.

4.3. Jaunu statistikas produktu izstrāde

Statistika par darba tirgus dinamiku

Izmaiņas indivīdu darba statusā izraisa lielu interesi, jo sniedz papildu informāciju par vispārējo darba tirgus stāvokli, tostarp tā elastīgumu vai sastingumu, un par konkrētu grupu stāvokli. Šādi dati par darba tirgus dinamiku ļauj, piemēram, izanalizēt, cik daudz un kādi cilvēki ir kļuvuši par bezdarbniekiem vai atraduši darbu noteiktā laikposmā. Tādējādi ir iespējams noteikt grupas, kurām ir lielākas izredzes atrast darbu, un tās neaizsargātās grupas, kurām ir lielāka iespēja palikt bezdarbnieka statusā vai kļūt pat bezdarbniekiem.

Nodarbinātības statusa maiņu var izmērīt, izmantojot plūsmu statistiku. Nav vienkārši apmierināt vajadzību pēc šiem datiem ar ES DSA pieejamajiem datiem, jo apsekojums sākotnēji tika izstrādāts, lai ievāktu informāciju par stāvokli (piemēram, bezdarbnieku skaits noteiktā brīdī), nevis noteiktu plūsmas, sekojot atsevišķām personām laika gaitā. Lai gan ar šo svarīgo jauno statistikas jomu attiecībā uz darba tirgu ir saistītas metodikas grūtības, darbs pēdējos gados ir progresējis. Tiek sagaidīts, ka uz ES DSA datiem balstīto plūsmu aprēķinu publicēšana no 2015. gada beigām ļaus uzraudzīt izmaiņas darba tirgū.

ES DSA galveno rādītāju pārskatīšana

ES DSA galvenie rādītāji ir svarīgāko ES DSA rezultātu, ko *Eurostat* izplatījis tiešsaistes datubāzē, apkopojums. Tie ir vajadzīgi tādēļ, lai sniegtu lietotājiem galvenos statistikas datus par darba tirgu. Lai turpmāk vēl vairāk uzlabotu to kvalitāti, pašlaik šie ES DSA galvenie rādītāji tiek pārskatīti. Te ietilpst agrāku datu aprēķini, datu iztrūkumu aizpildīšana, pārrāvumu likvidēšana laika sērijās, kur tas ir izdarāms, un – pats svarīgākais – sezonāla korekcija, kas ļauj veikt salīdzinājumus pa ceturkšņiem. Tā kā ES DSA ir ikceturkšņa apsekojums, tas dos politikas veidotājiem un citām ieinteresētajām personām papildu iespējas lietot savlaicīgus ES DSA datus. Pirmās šīs uzlabotās sērijas publikācijas tiek gaidītas 2016. gadā.

Papildu informācija par ES DSA rezultātu precizitāti

Tādi apsekojumi kā ES DSA sniedz rādītāju aprēķinus par visu iedzīvotāju kopumu, pamatojoties uz atlasītiem pēc nejaušības principa no minēto iedzīvotāju kopuma. Tāpēc ir svarīgi kopā ar aprēķiniem sniegt informāciju par to precizitāti. Šādi kvalitātes rādītāji tiek izteikti kā standarta kļūdas vai ticamības intervāls. *Eurostat* un dalībvalstis pašlaik strādā pie tā, lai noteiktu metodes un procedūras ES DSA galveno rādītāju statistiskās precizitātes aprēķiniem. Šādiem saskaņotiem kvalitātes rādītājiem ir jāpildinveido uz ES DSA balstītas ES darba tirgus politikas novērtēšana.

5. SECINĀJUMS

Eurostat uzrauga atbilstību Regulai (EK) Nr. 577/98. Komisija uzskata, ka ES DSA īstenošana ir apmierinoša un dalībvalstis pilnībā vai gandrīz pilnībā ievēro regulas noteikumus. Neatrisinātie jautājumi tiek apspriesti ar dalībvalstīm un nepieciešamības gadījumā tiek kopīgi izstrādāti rīcības plāni. ES DSA kvalitāte kopumā ir laba.

Eiropas Statistikas sistēma pastāvīgi cenšas īstenot uzlabojumus ES DSA procesos un metodēs. Joprojām tiek panākts progress, neskatoties uz grūtajiem apstākļiem, ko raksturo resursu trūkums un ievērojami budžeta samazinājumi. ES DSA uzlabojumi tiek īstenoti pastāvīgi – sociālās statistikas modernizēšanas procesā vai kā atsevišķi ES DSA projekti, lai pielāgotu apsekojumu izmaiņām lietotāju vajadzībās un jauniem izaicinājumiem. Šis darbs konstanti turpināsies nākamajos gados.